

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: міжнародні стандарти аудиту

**тема: «Дотримання принципу
безперервності діяльності: судження
керівництва та судження аудитора»**

Укладач:

Манько Надія Федорівна

сертифікований аудитор України, кандидат економічних наук, директор аудиторської фірми "Надійність"

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	5
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	10
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12

ВСТУП

У сучасних умовах ведення бізнесу питання дотримання принципу безперервності діяльності набуває ключового значення. Економічна нестабільність, зміни регуляторного середовища, зростання фінансових і політичних ризиків, вплив війни на території України, а також глобальні виклики (як-от пандемії чи кризи постачання) суттєво ускладнюють оцінку здатності підприємств функціонувати в передбачуваному майбутньому. У таких обставинах судження управлінського персоналу щодо безперервності діяльності має бути обґрунтованим, а професійна оцінка аудитора — ретельною, незалежною та документально підтвердженою.

Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародними стандартами аудиту (МСА), припущення про безперервність діяльності є базовою передумовою складання фінансової звітності. Невиконання цього принципу може призвести до суттєвих викривлень у фінансовій звітності, що, своєю чергою, спричиняє ризик прийняття користувачами помилкових економічних рішень.

Відповідальність за правильність такого припущення лежить передусім на управлінському персоналі підприємства. Водночас аудитор зобов'язаний оцінити обґрунтованість цього судження, провести відповідні аудиторські процедури, і — залежно від зібраних доказів — сформулювати відповідну думку та відобразити її у звіті. Таким чином, взаємопов'язаність рішень керівництва та оцінки аудитора в частині дотримання принципу безперервності вимагає глибокого розуміння методичних підходів, стандартів, ризик-орієнтованого мислення та здатності до незалежного професійного судження.

Предмет програми освітнього заходу — методичні, нормативні та практичні аспекти дотримання принципу безперервності діяльності при

складанні та аудиторській перевірці фінансової звітності, з акцентом на професійне судження керівництва та аудитора.

Метою освітнього заходу є підвищення професійної компетентності слухачів щодо оцінки, документування та аудиту припущення про безперервність діяльності в умовах ризику та невизначеності, у тому числі на прикладах застосування міжнародних стандартів аудиту.

Відповідно до поставленої мети передбачено виконання таких **завдань освітнього заходу, зокрема:**

- розкрити якісні характеристики фінансової звітності та їх значення у контексті концептуальної основи звітування;
- окреслити предмет аудиторської оцінки безперервності діяльності;
- надати методичні підходи до отримання аудиторських доказів щодо безперервності діяльності;
- пояснити вплив судження аудитора на форму аудиторської думки та звіт незалежного аудитора;
- проаналізувати приклади документування рішень і суджень у контексті МСА 570 (переглянутий);
- розглянути методику аудиту подій після звітної дати та їх вплив на аудиторський звіт.

Загальна тривалість програми освітнього заходу – 8 (вісім) годин, в тому числі 4 (чотири) години лекцій та 4 (чотири) години практичних занять, яка розрахована на 2 календарних дні.

Обсяг програми освітнього заходу складається з 4 (чотирьох) тем:

Тема 1. Дотримання управлінським персоналом базових принципів складання фінансової звітності в контексті застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Тема 2. Визначення предметної області аудиту дотримання управлінським персоналом принципу безперервності діяльності при підготовці фінансової звітності: методичний аспект.

Тема 3. Обґрунтування судження аудитора у частині оцінки припущення щодо безперервності діяльності та вплив такої оцінки на форму аудиторської думки та зміст звіту незалежного аудитора: приклади, документування.

Тема 4. Подальші події, події після звітної дати.

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 8 (вісім) годин.

Тривалість освітнього заходу – 8 годин, яка розрахована на 2 календарних дні.

Обсяг програми освітнього заходу – 8 годин, в тому числі 5 годин лекцій та 3 години практичних занять:

(години)

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Дотримання управлінським персоналом базових принципів складання фінансової звітності в контексті застосовної концептуальної основи фінансового звітування.	2	1	1
2.	Визначення предметної області аудиту дотримання управлінським персоналом принципу безперервності діяльності при підготовці фінансової звітності: методичний аспект	2	1	1
2-й день				
3.	Обґрунтування судження аудитора у частині оцінки припущення щодо	3	1	2

	безперервності діяльності та вплив такої оцінки на форму аудиторської думки та зміст звіту незалежного аудитора: приклади, документування			
4.	Подальші події, події після звітної дати	1	1	
Всього тривалість освітнього заходу		8	4	4

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Дотримання управлінським персоналом базових принципів складання фінансової звітності в контексті застосовної концептуальної основи фінансового звітування.

Буде розглянуто фундаментальні підходи до формування фінансової звітності управлінським персоналом в контексті застосовної концептуальної основи. Основна увага приділятиметься якісним характеристикам інформації, що подається у фінансовій звітності, зокрема таким як: доречність, достовірність подання, зіставність, зрозумілість і своєчасність. Ці характеристики визначають ступінь корисності фінансової звітності для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Окремо буде висвітлено обов'язок аудитора перевірити, чи дотримується підприємство визначеної концептуальної основи фінансового звітування, а також, наскільки адекватно відображені принципи облікової політики та розкриті суттєві припущення управлінського персоналу. Це створює підґрунтя для подальшого розгляду теми безперервності діяльності.

Тема 2. Визначення предметної області аудиту дотримання управлінським персоналом принципу безперервності діяльності при підготовці фінансової звітності: методичний аспект.

Буде визначено предметну область аудиту дотримання принципу безперервності діяльності при складанні фінансової звітності. Зокрема, розглядатимуться ключові питання, що є предметом професійної оцінки аудитора: наявність або відсутність ознак сумніву у спроможності підприємства продовжувати діяльність у передбачуваному майбутньому (зазвичай 12 місяців від дати балансу або дати затвердження звітності). Учасникам буде представлено методичні підходи до визначення аудиторських процедур, які застосовуються для оцінки припущення керівництва про безперервність. Буде охоплено як аналітичні, так і тестові процедури, що допомагають аудитору сформулювати обґрунтоване судження. Слухачі вивчать підходи до аналізу фінансових коефіцієнтів, прогнозних моделей, аналізу грошових потоків, оцінки доступу до джерел фінансування тощо. Особливий акцент буде зроблено на оцінці впливу війни на діяльність підприємства — в тому числі щодо ризиків фізичних втрат активів, зупинки або релокації бізнесу, зменшення доходів, припинення господарських зв'язків, проблем із персоналом. Розглядатимуться способи, за допомогою яких управлінський персонал документує своє судження, та способи, якими аудитор перевіряє ці твердження.

Тема 3. Обґрунтування судження аудитора у частині оцінки припущення щодо безперервності діяльності та вплив такої оцінки на форму аудиторської думки та зміст звіту незалежного аудитора: приклади, документування.

Присвячена обґрунтуванню та документуванню професійного судження аудитора в частині оцінки припущення щодо безперервності діяльності. Тут розглядатимуться всі можливі варіанти впливу цього судження на форму аудиторської думки та структуру звіту незалежного аудитора. Детально буде проаналізовано положення МСА 570 (переглянутого), у тому числі вимоги до

формулювання висновку аудитора у випадку виявлення суттєвої невизначеності щодо безперервності діяльності. Учасники навчання ознайомляться з можливими сценаріями аудиторської оцінки — наприклад, коли обґрунтованість припущення не викликає сумнівів; коли наявні певні ризики, але управлінський персонал належно розкрив інформацію у примітках; або коли існує суттєва невизначеність, що потребує спеціального параграфу. Окремо будуть розглянуті випадки, коли припущення керівництва є неправомірним, або коли розкриття є недостатнім — і, відповідно, виникає потреба у модифікації аудиторської думки. Також слухачі вивчать практичні підходи до формулювання спеціальних параграфів у звіті: параграфу щодо суттєвої невизначеності, пояснювального параграфу, ключових питань аудиту. У процесі навчання буде наведено приклади формулювань, що відповідають вимогам стандартів, та проведено аналіз типових помилок при обґрунтуванні таких рішень. Значна увага приділятиметься документуванню аудиторського судження, включаючи використання робочих документів, шаблонів, підсумкових аналітичних записок тощо.

Тема 4. Подальші події, події після звітної дати.

Буде присвячена аналізу подальших подій — тобто подій після звітної дати, які можуть мати істотний вплив на оцінку безперервності діяльності. Аудитори вивчатимуть типові категорії подій, що відбуваються після звітної дати: такі, що вимагають коригування звітності, і такі, що вимагають лише розкриття. У контексті теми буде проаналізовано, як події після звітної дати можуть або підтвердити припущення про безперервність, або навпаки — поставити його під сумнів. Особлива увага приділятиметься впливу подій, пов'язаних із форс-мажорними обставинами, змінами економічної ситуації, зміною статусу активів підприємства, втратами контрактів або зменшенням доступу до фінансування. Також розглядатиметься порядок застосування аудиторських процедур для виявлення таких подій, зокрема шляхом запитів до управлінського персоналу, вивчення протоколів засідань, аналізу останньої

доступної інформації тощо. Після цього буде висвітлено вплив отриманих доказів на висновок аудитора, включаючи випадки, коли зміна оцінки безперервності після звітної дати вимагає оновлення або перегляду висновку.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

- навчально-методичний посібник, який містить: опорний конспект лекцій за темами освітнього заходу та набір практичних ситуацій;
- презентаційний матеріал.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очній формі в навчальній аудиторії або
- в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з військовим станом.

Місце проведення освітнього заходу:

- при очній формі в навчальній аудиторії – м. Запоріжжя, м. Києва, інших регіони України з урахуванням заявок поданих аудиторами щодо обраної теми освітнього заходу.

– в дистанційній формі – м. Запоріжжя, м. Київ через застосуванням платформи ZOOM.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За наслідками участі в освітньому заході аудитори повинні **знати**:

- Основні принципи концептуальної основи фінансової звітності, у тому числі припущення про безперервність діяльності як базову передумову підготовки фінансової звітності.
- Якісні характеристики фінансової інформації, необхідні для її достовірності, обґрунтованості та корисності для користувачів.
- Вимоги міжнародних стандартів аудиту, зокрема МСА 570 (переглянутий), щодо оцінки припущення про безперервність діяльності.
- Типові ознаки порушення принципу безперервності (фінансові, операційні, юридичні, зовнішні фактори) та їх значення для судження аудитора.
- Методичні підходи до аудиторської оцінки безперервності, включаючи необхідні процедури, види доказів, джерела інформації.
- Структуру та вимоги до звіту незалежного аудитора у контексті висвітлення судження щодо безперервності діяльності.
- Різницю між видами подій після звітної дати, які впливають або не впливають на коригування або розкриття у фінансовій звітності, та їхній вплив на аудиторський висновок.
- Нормативні положення щодо ролі управлінського персоналу у формуванні припущення про безперервність та відповідальність аудитора за його перевірку.

За наслідками участі в освітньому заході аудитори повинні **вміти**:

- Оцінювати дотримання управлінським персоналом застосовної концептуальної основи фінансового звітування відповідно до МСФЗ або національних стандартів.
- Визначати та аналізувати ознаки сумнівів щодо безперервності діяльності підприємства на основі внутрішньої та зовнішньої інформації.
- Планувати та виконувати аудиторські процедури, необхідні для перевірки обґрунтованості припущення керівництва про безперервність (зокрема аналітичні процедури, аналіз грошових потоків, сценарії розвитку подій тощо).
- Документувати професійне судження аудитора відповідно до вимог МСА та стандартів внутрішнього контролю якості.
- Формулювати відповідну аудиторську думку, виходячи з результатів оцінки припущення про безперервність, у тому числі модифіковану думку або параграф щодо суттєвої невизначеності.
- Скласти розділи звіту незалежного аудитора, які стосуються суттєвої невизначеності, ключових питань аудиту або пояснювальних параграфів.
- Оцінювати вплив подій після звітної дати на фінансову звітність та аудиторський звіт, у тому числі — визначати потребу в зміні думки або доповненні звіту.
- Комунікувати з управлінським персоналом щодо результатів оцінки безперервності, у тому числі — рекомендувати додаткові розкриття або пояснення у примітках до звітності.
- Застосовувати професійний скептицизм і критичне мислення при розгляді суджень управлінського персоналу в умовах невизначеності, зокрема — під час війни, кризи або економічної нестабільності.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародний стандарт аудиту 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності»
2. Міжнародний стандарт аудиту 700 (переглянутий) «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності»
3. Міжнародний стандарт аудиту 705 (переглянутий) «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора»
4. Міжнародний стандарт аудиту 706 (переглянутий) «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора»
5. Міжнародний стандарт аудиту 560 «Подальші події»
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
7. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) (особливо П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»)